

Verbeteropties om paprika- en komkommerketens te verduurzamen

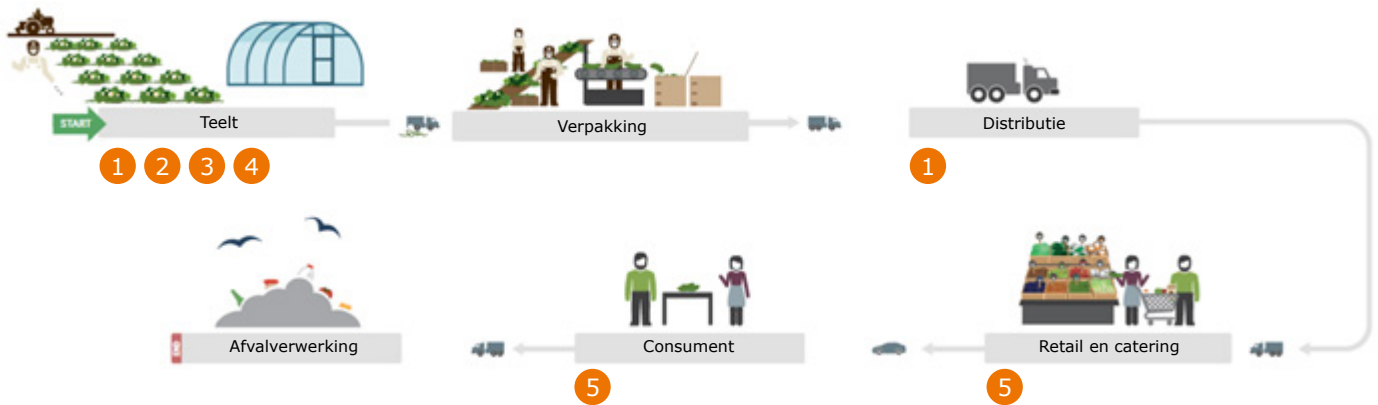
Samen met uw ketenpartners kunt u uw producten verduurzamen

Dit informatieblad biedt u handvatten om samen met uw ketenpartners uw product te verduurzamen. Wageningen University & Research maakt gebruik van de methode van The Sustainability Consortium (TSC), door op basis van de vragenlijsten en de expertise van TSC in kaart te brengen welke duurzaamheidsthema's moeten worden aangepakt en op welke manier¹. In 2018 is een verbetercyclus doorgelopen voor paprika's en komkommers in het project 'Continue verbetering van duurzaamheid van in Nederland geconsumeerde agri- en voedselproducten'², dat mede is gefinancierd in een publiek-private samenwerking door de Topsector Agri & Food en de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Hier vindt u een samenvatting van de relevante duurzaamheidsthema's en verbeteropties.

- Hoe ziet de keten eruit?
- Wat zijn de relevante duurzaamheidsthema's?
- Welke initiatieven helpen de keten verduurzamen?
- Welke verbetermaatregelen zijn relevant voor de sociale duurzaamheid?
- Welke verbetermaatregelen zijn relevant voor het milieu?
- Wat zijn best practices voor verduurzaming van de paprika- en komkommerketens?

Hoe ziet de keten eruit?

De in Nederland geconsumeerde paprika's en komkommers komen voornamelijk uit Nederland en Spanje, waar ze worden geteeld in respectievelijk verwarmde en onverwarmde kassen. Daarnaast komt een klein deel van de paprika's en komkommers uit België, Frankrijk, Duitsland, en Marokko. Deze producten worden ter plaatse of centraal verpakt en vervoerd naar handelshuizen en vervolgens naar de distributiecentra van supermarkten en cateraars (een aanzienlijk deel van de Nederlandse productie wordt geëxporteerd). Via de supermarkten en catering belanden de producten bij de consument en als laatste stap worden de resten en het verpakkingsmateriaal verwerkt (zie figuur).

Figuur Paprika- en komkommerketens (nummers corresponderen met duurzaamheidsthema's in de tekst)

Wat zijn de relevante duurzaamheidsthema's?

De relevante duurzaamheidsthema's in deze keten zijn:

- 1 **Klimaatverandering** door broeikasgasemissies bij gebruik van energie en materialen voor de teelt, met name in de verwarmde teelt, en wegtransport, met name bij lange afstanden
- 2 **Lucht- en watervervuiling** door gebruik van (kunst) mest en gewasbeschermingsmiddelen
- 3 **Wateruitputting** door irrigatie, met name in gebieden met waterschaarste
- 4 **Arbeidsrechten en -omstandigheden** van de telers en hun werknemers met name in Zuid Spanje en Marokko
- 5 **Voedselverliezen** met name in de supermarkten/catering en bij de consument

Welke initiatieven helpen de keten verduurzamen?

Voor arbeidsrechten en -omstandigheden wordt al een aantal jaren certificering van GlobalGAP/GRASP³ breed ingezet, waarmee een eerste stap naar verduurzaming is gezet. Als de groenten uit risicolanden komen zijn er concrete afspraken gemaakt tussen een aantal prominente supermarkten en leveranciers over aan welke standaarden (op termijn) voldaan moet worden in het IDH initiatief SIVAF⁴. Op het gebied van milieu zijn er biologische keurmerken⁵. Het aanbod biologische komkommers en paprika's is echter klein doordat het kwetsbare gewassen zijn en lastig om op een rendabele manier biologisch te telen. Om toch te kunnen verduurzamen, zonder de

strengere eisen van biologisch, hebben verschillende supermarktketens in Nederland begin 2018 besloten om Planet Proof-certificering⁶ (voorheen Milieukeur) te eisen van de handelaren en telers. Daarnaast zijn er supermarkten die zelf lijsten met eisen hanteren die invloed hebben op de relevante duurzaamheidsthema's in de paprika en komkommerketens, zoals bijvoorbeeld het eisen van andere specifieke certificeringen of duurzaamheidsprojecten, of het verbieden van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen of verpakkingsmaterialen. Al deze en soortgelijke initiatieven helpen, maar afstemming tussen ketenpartners is cruciaal.

Welke verbetermaatregelen zijn relevant voor de sociale duurzaamheid?

In de Nederlandse glastuinbouw spelen vooral arbeidsrisico's een belangrijke rol bij het verduurzamen van sociale aspecten. Hierbij gaat het met name om de machineveiligheid, inrichting van de arbeidsplaats, fysieke belasting en gebruik van gevaarlijke stoffen. Het opstellen van een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is voor ieder bedrijf verplicht in Nederland en de Arbeidsinspectie biedt relevante informatie aan om telers in dit proces te helpen^{7, 8}. In Spanje gelden soortgelijke risico's en inspecties, maar heerst er een ander urgent probleem dat niet altijd en bij

alle bedrijven nog onder controle is, namelijk de mogelijke uitbuiting – onderbetaling, overuren en erbarmelijke huisvesting – van migranten die als seizoenarbeiders worden ingezet bij de oogst en verwerking van de vruchtgroenten. Een belangrijke manier om dergelijke situaties te voorkomen of te signaleren is naast certificering en audits, door de telers persoonlijk te leren kennen om een indruk te krijgen van hun ethiek (ook wel 'due diligence' genoemd), en ze zo nodig speciale trainingen te laten volgen.

Welke verbetermaatregelen zijn relevant voor het milieu?

Voor het verminderen van broeikasgasemissies en andere milieudruk is het eerst van belang om inzicht te krijgen in de actuele milieudruk. Dit kan bijvoorbeeld door het berekenen van de milieu-footprint⁹. Vervolgens is het belangrijk om draagvlak te creëren binnen de organisatie

en met de ketenpartners om verbeterplannen op te stellen. Gezien de complexiteit van milieueffecten en -maatregelen is een belangrijk onderdeel van dit plan het opleiden zijn van personeel ten aanzien van de implementatie van het duurzaamheidsbeleid.

Wat zijn best practices voor verduurzaming van de paprika- en komkommerketens?

Technisch gezien zijn de volgende best practices relevant om in het plan op te nemen als verbeteropties:

- Toepassen van de meest recente inzichten in energiebesparende maatregelen en in het energiezuinig teeltconcept Het Nieuwe Telen¹⁰. Omschakelen naar aardwarmte en groene elektriciteit voor het verwarmen van de kassen. Er zijn inmiddels 14 aardwarmteprojecten in de glastuinbouw gestart en het streven in de sector is om nieuwe projecten te versnellen. Adresseert hotspot 1.
- Bouwen van nieuwe kassen met vergaande milieutechnische eisen^{11, 12}. Adresseert hotspots 1-3.
- Optimaliseren van de opbrengst per vierkante meter bezette oppervlakte en recirculatie van water en nutriënten in de teelt¹³; zuiveren van afvalwater tegen residuen van bestrijdingsmiddelen op individueel of collectief niveau; en streven naar minimaal nutriëntengebruik door te telen naar behoefte op basis van modellen en sensoren voor grondteelten. Adresseert hotspots 1-3.
- Efficiënter verpakken bij wegtransport en overschakelen naar zeetransport bij lange afstanden¹⁴). Adresseert HS1-2.
- Opstellen van een gewasbeschermingsplan waarin het gebruik van schadelijke middelen wordt geminimaliseerd en de meest schadelijke middelen niet meer voorkomen, zoals bijvoorbeeld in het certificeringsprogramma van Planet Proof⁶. Adresseert hotspot 2.
- Het bevochtigen van de groenten in het schap door mist toe te passen, zodat de kwaliteit langer behouden blijft, zoals aangetoond bij Plus Van Gurp in het Fresh Demo-project¹⁵. Adresseert hotspot 5.

Links

- 1 www.sustainabilityconsortium.org
- 2 www.wur.nl/nl/project/TU-16010-KV-1605-125-CIS.htm
- 3 https://www.globalgap.org/uk_en/for-producers/globalg.a.p.-addon/grasp/
- 4 <https://www.idhsustainabletrade.com/initiative/sifav/>
- 5 <https://www.skal.nl/biologisch>
- 6 www.planetproof.eu
- 7 www.inspectieszw.nl/publicaties/brochures/2010/07/15/arbeidsrisicos-in-de-glastuinbouw
- 8 www.inspectieszw.nl/publicaties/rapporten/2015/06/15/veilig-en-gezond-werken-in-de-glastuinbouw
- 9 www.wur.nl/en/Research-Results/Research-Institutes/Economic-Research/Research-topics-1/Improving-sustainability-1/Climate-change-sustainability.htm
- 10 www.kasalsenergiebron.nl
- 11 www.groenlabelkas.nl
- 12 www.agriholland.nl/dossiers/kassenbouw/home.html
- 13 www.glastuinbouwwaterproof.nl
- 14 www.gfactueel.nl/Glas/Nieuws/2018/11/Spaanse-groenten-per-boot-naar-Zuid-Frankrijk-360034E/
- 15 eu-refresh.org/fresh-demo-project-0

Colofon

Tommie Ponsioen, Wageningen Economic Research
E tommie.ponsioen@wur.nl | T 0630231151
I www.wur.nl/verbeter-duurzaamheid
April 2019
